

УДК 342.9

ЩОДО ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХІВ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Хижняк Л. М.,
*заступник декана соціологічного
факультету з наукової роботи,
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
д-р соціологічних наук, професор*

Псьота Т. В.,
*студентка Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна*

Національна поліція України¹ – це правоохоронний орган, який має своїми основними завданнями забезпечення публічної безпеки і порядку; охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидію злочинності тощо. Поліція виступає відносно новим правоохоронним органом в Україні, адже з періоду прийняття першої редакції Закону України «Про Національну поліцію» минуло менше, ніж чотири роки. Проте і за цей короткий період Національна поліція та законодавство про даний орган вже зазнали багатьох змін. Наразі вкрай необхідно з'ясувати становище вітчизняної поліції, визначити її проблеми та перспективи існування в майбутньому.

Першою проблемою виступає кадровий ресурс в органах поліції. Підготовка майбутніх офіцерів поліції здійснюється у ВНЗ зі специфічними умовами навчання за спеціальністю «Правоохоронна діяльність». Здобувачі такої освіти не раз доводили свою некомпетентність під час виконання своїх обов'язків. В Україні підготовка правників здійснюється і за спеціальністю «Правознавство» в класичних вишах та закладах правничого профілю (Наприклад, НЮУ ім. Ярослава Мудрого). Випускники таких ВНЗ і дотепер успішно реалізують себе в правоохоронних органах. Юридична система освіти характеризується певними проблемами, серед них і низький рівень юридичної підготовки саме за спеціальністю «Правоохоронна діяльність». Проте ліцензований обсяг студентів/курсантів за цією спеціальністю, на жаль, перевищує кіль-

¹ ЗУ «Про Національну поліцію». Редакція від 06.02.2018, підстава 2234-19. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

кість студентів-правників за напрямком «Правознавство» (60 % навчальних місць проти 40 %) ¹. Невідповідність сучасним реаліям існуючої відомчої освіти у сфері поліцейської діяльності є настільки очевидною ², що з цим погоджується навіть Міністр МВС. Тому вважаємо, що при підвищенні рівня юридичної освіти, передусім, варто зосередитися на якості освіти правоохоронного спрямування. Проте до служби в органах поліції мають доступ і громадяни без вищої освіти. І це дійсно плюс, оскільки таким чином реалізується принцип рівного доступу громадян до державної служби. Зокрема, щоб стати патрульним, вища освіта не потрібна, проте доведеться пройти конкурсний відбір.

По-друге, важливою проблемою виступає неповне оновлення персонального складу. Досить велика кількість вчорашніх працівників міліції перекваліфікувалася на поліцейських і продовжує вчиняти корупційні дії. Це чи не найсуттєвіша причина зниження авторитету Національної поліції. Проте, порівнюючи з міліцією, «копи» мають значно більше довіри серед спільноти.

По-третє, уповільнений процес удосконалення поліції та законодавства щодо даного органу негативно відображається і на інших правоохоронних органах МВС. Національна поліція – ключовий орган в системі зазначеного відомства, який тісно співпрацює з іншими органами Міністерства. Якщо поліція буде функціонувати належним чином, то Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна служба з надзвичайних ситуацій теж запрацюють по-новому.

Ще одним недоліком є неоптимізована структура органів поліції, що стає наслідком слабкої та неорганізованої взаємодії між різними територіальними утвореннями, підрозділами, відділами та відділеннями. Особливо це стосується розслідування так званих фактичних злочинів, коли не встановлено особу правопорушника. Такі правопорушення реєструються в ЄРДР, у багатьох випадках формально проводяться первинні слідчі дії. Потім слідчий робить окреме доручення оперативному підрозділу щодо встановлення особи, проте фактично таким встановленням ніхто не займається. Навіть якщо оперативник напише рапорт стосовно неможливості встановлення особи, такі рапорти ніхто не буде розглядати через

¹ Юридична деонтологія : підручник / С. П. Погребняк, О. О. Уварова, Г. О. Христова та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2014. 248 с.

² Борис Малишев «Чому реформа поліцейської освіти необхідна та як її здійснити». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://umdp.info/police-experts.info/2016/09/22/police_education_1/.

відсутність в законі конкретних строків розслідування таких проваджень¹. Одним із варіантів налагодження зв'язків між підрозділами поліції є збільшення кількісного складу. Проте бюджет держави не витримає такого навантаження. Якщо кількість працівників поліції сягне за 100 тисяч, то така цифра не буде відповідати європейським стандартам. Доцільно пригадати вислів китайського ученого Линь Юйтана, котрий сказав: «В державі, де занадто багато поліцейських – немає свободи, де багато солдатів – немає миру, де занадто багато адвокатів – немає справедливості».

До вищезазначених проблем можна додати й інші. Так, занадто багато часу витрачається на роботу з документами, на внутрішню діяльність поліції, що не пов'язана з прямими обов'язками поліцейського. Звичайно, жоден орган не може належним чином функціонувати без аналітичної, кадрової діяльності, роботи з документами. Проте вона має бути належним чином оптимізована. Також слідчий, який працює в органах поліції з перших днів, виявляється надмірно завантаженим роботою, що заважає належній реалізації ним своїх повноважень. Причина цього: недосконале процесуальне законодавство, що стосується порядку розслідування кримінальних проваджень. Саме тому в юридичній літературі можна часто зустріти пропозицію запровадження інституту приватних детективів, який має розвантажити роботу слідчих.

Проте якщо підійти до вирішення цих проблем серйозно, то Національна поліція має всі шанси отримати абсолютну довіру та завоювати авторитет у громадян. Перспективи у даного правоохоронного органу дійсно є. До того ж Національна поліція стабільно та щедро фінансується, також суб'єктами реформи звертається увага на міжнародні та європейські стандарти даного фаху.

Отже, можна зробити висновок, що у держави є всі шанси перетворити Національну поліцію на зразковий, надійний та еталонний правоохоронний орган, що буде виступати справжнім гарантом правопорядку.

¹ Глуховець В. А. Національна поліція: стан та проблеми реформування / *Форум права*. 2016. № 5. С. 20-23 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FPindex.htm_2016_5_5.pdf.